

PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti vystúpenia vo všeobecnej
rozprave 80. Valného zhromaždenia
Organizácie Spojených národov

New York, 24. 9. 2025

Excelencie,

dámy a páni,

je mi čťou vystúpiť pred týmto zhromaždením pri príležitosti 80. výročia Organizácie Spojených národov v mene Slovenskej republiky.

Bol to práve Slovák – Ján Papánek, ktorý bol jedným zo 14 spoluautorov Charty OSN. To len dokazuje, že aj malý národ sa môže podieľať na veľkých veciach a prispievať k medzinárodnému mierovému poriadku.

Toto výročie je príležitosťou, aby sme sa zamysleli nad realitou sveta, ktorá sa veľmi týka nás všetkých, vrátane mojej krajiny.

Pred osemdesiatimi rokmi sa ľudstvo dostalo z najtemnejšieho konfliktu v histórii. Ten si vyžiadaval milióny životov a zanechal celé regióny v troskách. Moja krajina bola svedkom Holokaustu, ale aj odvahy postaviť sa zlu.

Pred pár dňami som navštívil pamätník v Hirošime. Bola to hlboko dojímavá skúsenosť a bolestná spomienka na ničenie v jedinom krátkom okamihu.

Všetko toto prináša dôležité ponaučenia z minulosti. Hirošima a Nagasaki musia byť poslednými miestami, kde boli použité jadrové zbrane. To nás zaväzuje odsúdiť akékoľvek hrozby jadrového ničenia. Zaväzuje nás to každý deň pracovať na tom, aby bol svet bezpečný a v mieri.

Mier sa stal hlavnou úlohou OSN, spolu s ochranou ľudských práv, trvalo udržateľným rozvojom a medzinárodným právom.

Ako povedal slovenský diplomat Ján Papánek: „Úspech OSN bol cieľom môjho života, pretože mier znamená pokrok pre môj národ a bezpečnosť pre moju vlasť“. Toto je ambícia, ktorú sme sa my, ľudstvo, dohodli dosiahnuť.

Autori Charty OSN poznali nebezpečenstvo nekontrolovanej nenávisti a extrémnych ideológií. Chápali, že svet potrebuje rámec, ktorý zabezpečí, že sa znovu neprepadne do chaosu.

Pravidlá chránili suverenitu, nezávislosť a územnú celistvosť, ako aj riešenie konfliktov mierovými prostriedkami. A zákaz použitia sily. To boli základy stabilného a spravodlivého sveta.

Pred osemdesiatimi rokmi Chartu podpísalo 51 zakladajúcich štátov, vrátane môjho. Približne 80 % svetovej populácie. A ďalšie štáty nasledovali.

Dovoľujem si položiť lidom otázku: koľkí z vás by mali dnes odvahu podpísať tú istú Chartu?

Koľkí by skutočne dodržiavali jej pravidlá a povinnosti? Boli by sme vôbec schopní napísať Chartu v dnešných post-faktuálnych spoločnostiach?

A čo je horšie, Charta je otvorene spochybňovaná. „Vláda mocných“ a použitie vojenskej sily sa opäť stávajú nástrojmi politiky.

Dochádza k demontovaniu medzinárodného práva, kúsok po kúsku, norma po norme. Sme svedkami proliferácie jeho porušovania a jeho porušovateľov.

Ale položme si otázku: Kam nás to vedie? Aký bude výsledok? Čo udrží tento menej predvídateľný svet pohromade?

Ako malá krajina, na Slovensku, veríme, že malé štáty musia byť múdre, a to nielen v časoch konfrontácie.

Charta OSN a pravidlá musia vždy prevládať ako bariéry proti falošnej predstave o "práve silnejšieho" a ilúzii „sfér vplyvu“, kde vonkajšie mocnosti diktujú životy iných národov.

Úprimne verím, že tak ako na globálnom severe, rovnako aj na globálnom juhu, je v záujme väčšiny udržiavať svet so suverénnou rovnosťou národov –

rovnakou suverenitou pre všetkých. Svet, v ktorom Charta OSN, pravidlá a povinnosti zostávajú najvyššou morálnou autoritou a štandardom, podľa ktorých sa posudzujú činy štátov.

Vážení lídri, mier je hlavnou úlohou OSN, ku ktorej sme sa zaviazali pred 80 rokmi. Napriek tomu je svet dnes násilnejší. Minulý rok boli zaznamenané desiatky ozbrojených konfliktov. Dnes sa svet stáva nebezpečnejším miestom, ako bol predtým.

Nevinné osoby, starší ľudia, deti a ženy trpia kvôli vojne. Nie je to anomália, je to štrukturálna zmena. Taká je realita, dámy a páni. Bezpečnostná rada, ktorej sme zverili najväčšie právomoci a zároveň aj osobitnú zodpovednosť za udržiavanie mieru. Nemožno predstierať, že je úspešná. Zlyháva.

Vojna na Ukrajine nám každý deň pripomína, aký krehký je mier, keď sa ignoruje Charta OSN a medzinárodné právo.

Ako susedná krajina je Slovensko svedkom obrovských dopadov tejto vojny. Napriek všetkým snahám o mierové riešenie sa Ukrajina, žiaľ, musí brániť proti Rusku.

A to napriek tomu, že na samite USA a Ruska na Aljaške boli položené základy pre diplomatické rokovania. Napriek jasnej dohode, že rokovania budú čoskoro pokračovať za účasti Ukrajiny.

Dámy a páni, namiesto toho pred dvoma týždňami došlo k vážnemu narušeniu vzdušného priestoru Poľska, nášho suseda a spojencu, ruskými dronmi.

Ide o hrubé porušenie suverenity, medzinárodného práva a o priamu hrozbu pre spoločnú euroatlantickú bezpečnosť. Rovnako ako sme to videli v Estónsku a Rumunsku. Chcem vyjadriť svoju pevnú podporu a solidaritu s našimi spojencami. Otvorené dvere k rokovaniam by sa nikdy nemali zamieňať so slabosťou alebo výzvou k ďalšiemu násiliu.

Moja krajina vyzýva na skoré uzavretie mieru. Vyzývame k záväzkom a konkrétnym krokom v súlade s výsledkami samitu na Aljaške. Naďalej sme pripravení prispieť k tomuto cieľu a podporovať záruky zabezpečujúce budúcnosť mieru, ktorý prekoná skúšku času.

Na Blízkom východe má Izrael po strašnom teroristickom čine právo brániť sa. Rukojemníci sa musia vrátiť domov. V Gaze sa deti a rodiny necítia v bezpečí nikde – ani v nemocniciach, ani v dočasných úkrytoch.

Vážení lídri, tenká hranica medzi legitímnou obranou a neprijateľným utrpením je bolestivo testovaná. Musíme umožniť prístup k humanitárnej pomoci tým, ktorí ju potrebujú.

Počujeme požiadavku Palestínčanov mať vlastný štát. Slovensko dnes nemusí robiť veľké gestá.

Už pred viac ako tromi desaťročiami sme uznali právo palestínskeho ľudu rozhodovať o svojom osude. V Bratislave už máme veľvyslanectvo Palestíny. Veríme v dvojštátne riešenie. To je však dosiahnuteľné len pri rokovacom stole, diplomatickými prostriedkami, na základe vôle žiť vedľa seba ako Palestína a Izrael.

Dámy a páni, svet sa mení nebývalou rýchlosťou. Trojitá planetárna kríza a rýchly pokrok v oblasti umelej inteligencie postupujú oveľa rýchlejšie, ako sme schopní reagovať. Slovensko sa aktívne zapája do globálnych diskusií o klíme aj do diskusií o umelej inteligencii.

Nechcem znieť pesimisticky. V skutočnosti sa musíme pripraviť na novú éru – nezastaviteľnú revolúciu. Potrebujeme zodpovedný prístup od všetkých – medzinárodných inštitúcií, súkromného sektora a vlád. Moja krajina chce prispieť do diskusií a hľadať riešenia tým, že v novembri usporiada Sammit o vzdelávaní a umelej inteligencii v našom hlavnom meste Bratislave, na ktorom sa zúčastnia všetci aktéri.

Na záver, pri príležitosti 80. výročia OSN, sa chcem vrátiť k otázke, ako ju pripraviť na nasledujúce desaťročia. Ak mám byť diplomatický, ale úprimný: v

posledných rokoch nebola vždy v najlepšej kondícii na plnenie svojich úloh. Jej dôveryhodnosť klesá.

Bolo by však nespravodlivé a nesprávne tvrdiť, že je irelevantná alebo neschopná.

Za posledných osemdesiat rokov nám OSN poskytla priestor, kde sme mohli hovoriť na rovnakej úrovni a kde nás počúvali. Nepriatelia sa tu mohli stretnúť tvárou v tvár.

Dosiahla mnohé úspechy. Boli uzavreté prelomové dohody v mnohých oblastiach,

vrátane ľudských práv, odzbrojenia, klímy a zdravia.

G7, G20, BRICS a regionálne organizácie so svojimi vlastnými cieľmi ju nikdy nebudú môcť úplne nahradiť. Zdravie OSN však nemôže byť dôvodom na nezáujem.

Naopak, situácia si vyžaduje, aby sme opäť investovali do sily OSN.

Táto zodpovednosť leží viac v našich rukách – rukách členských štátov – než v rukách výkonnej moci generálneho tajomníka.

Reforma OSN je žiaduca a vzhľadom na súčasnú finančnú situáciu aj nevyhnutná. Reforma Bezpečnostnej rady je už dávno potrebná, aby zastúpenie národov lepšie odzrkadľovalo realitu zmeneného sveta.

Slovensko víta Iniciatívu UN80. Bude to náročná úloha. Máme však spoločný cieľ: OSN musí z tejto situácie vyjsť ako efektívna a schopná pôsobiť tam, kde je to najdôležitejšie, v teréne.

Dámy a páni, naši občania od nás očakávajú, že budeme plniť svoje povinnosti v týchto veľmi ťažkých časoch.

Už nemôžeme problémy zametať pod koberec alebo zvaľovať zodpovednosť na iných. Musíme reagovať. Naše kroky budú hodnotiť a budeme za ne posudzovaní.

Slovensko je pripravené urobiť svoj diel, aj ako kandidát na miesto nestáleho člena v Bezpečnostnej rade.

Slovensko, mierumilovný národ v strednej Európe, s multilateralizmom hlboko zakoreneným v našom DNA. Vždy budeme podporovať medzinárodnú spoluprácu: svet založený na pravidlách, so silnou OSN v jeho srdci.

Žiadne dieťa by nemalo trpieť za to, že sa narodilo v nesprávnej časti sveta. Každé dieťa má právo žiť v mieri. Každé dieťa má právo na dôstojný život. Je našou povinnosťou, aby sa to stalo skutočnosťou.

Slovensko urobí svoj diel, spolu s národmi, ktoré veria v mier a spoluprácu. Dávame tento sľub Organizácii Spojených národov a budúcim generáciám.

Ďakujem!